

ΠΑΝΟΣ ΖΥΓΟΥΡΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΜ ΔΣΑ 80807, Μπουμπουλίνας 9-11, Αθήνα (Μουσείο), Τ.Κ. 10682,

ΑΦΜ 996789554, Δ.Ο.Υ. Δ' Αθηνών, τηλ.: 210-8259140-141, fax: 210-8259235,

email: pzygouris@gmail.com

ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ

(α.π. εις. Ε.Δ.Ε.Υ.Α. 2878/19-9-2022)

Ετέθη από τη Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης προς την Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.) το κάτωθι ερώτημα για τη σύνταξη νομικής γνωμοδότησης:

«Εάν ο Φάρος ..... ως δημόσιο κτίριο απαλλάσσεται από προηγούμενες οφειλές τελών ύδρευσης και αποχέτευσης και προσανξήσεις εκπροθέσμου καταβολής δυνάμει της παρ. 2 άρθρ. 45 ν. 4607/2019;».

Για την απάντηση του ερωτήματος τέθηκε υπόψιν μας και το υπ' α.π. 5492-5493/15-9-2022 έγγραφο της Υπηρεσίας Φάρων.

***

I. Εφαρμοστέο θεσμικό πλαίσιο –Ερμηνεία διατάξεων

---

i. Σύμφωνα με τις διατάξεις του **άρθρου 82** με τίτλο «Απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές» του **Β.Δ. 24/1958 «περί των προσόδων δήμων και κοινοτήτων»** (ΦΕΚ Α'171), όπως αυτό ίσχυσε μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 60 του Ν. 1416/1984 (ΦΕΚ Α' 18) και όπως η παρ. 2 ίσχυε πριν την αντικατάστασή της με το άρθρο 135 Ν. 4483/2017 (ΦΕΚ Α 107/31.07.2017). «1. Απαλλάσσονται από κάθε δημοτικό η κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά: α) το ελληνικό δημόσιο και οι οργανισμοί τοπικής

αυτοδιοίκησης, β) οι ιεροί ναοί και γ) εκείνοι οι οποίοι έχουν φορολογικές απαλλαγές και συμβάσεις που έχουν συνάψει με το δημόσιο, εφόσον οι συμβάσεις αυτές κυρώθηκαν με νόμο και αναφέρουν ρητά την απαλλαγή από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές». **«2. Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφονται στην περίπτωση γ' της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και το ελληνικό δημόσιο από το τέλος ύδρευσης»** «3. Δεν επιβάλλονται ανταποδοτικά τέλη καθαριότητας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες προς τους οποίους το Ελληνικό Δημόσιο ή το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Δημοσίου Α.Ε. ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ελέγχονται από το Ελληνικό Δημόσιο έχουν αναθέσει την παροχή υπηρεσίας ή την εκτέλεση έργου, με σύμβαση παραχώρησης, που κυρώνεται από τη Βουλή με τυπικό νόμο, εφόσον στην εν λόγω σύμβαση προβλέπεται ότι οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται από τα ανωτέρω πρόσωπα ή οντότητες». «4. Ανταποδοτικά τέλη της προηγούμενης παραγράφου και κάθε είδους συναφείς κυρώσεις, που έχουν καταβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος δεν αναζητούνται, εκτός αν αφορούν εκτέλεση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης. Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, βεβαιωμένες οφειλές τέτοιων ανταποδοτικών τελών ή συναφών κυρώσεων διαγράφονται, κατόπιν διαπιστωτικής απόφασης του οικείου οργάνου των Ο.Τ.Α. τέλη και συναφή πρόστιμα που με τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις έχει αναγνωριστεί η υποχρέωση να καταβληθούν στον οικείο Ο.Τ.Α. εξαιρούνται της παρούσας ρύθμισης και εισπράττονται κανονικά», όπως οι πιο πάνω παράγραφοι 3 και 4 προστέθηκαν και οι αρχικές παράγραφοι 3 και 4 αναριθμήθηκαν σε 5 και 6 με το άρθρο 13 του Ν. 4337/2015 (ΦΕΚ Α 129/17.10.2015). «Ειδικές διατάξεις που θεσπίζουν απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές καταργούνται». Ακολούθως, με το άρθρο 135 του ν. 4483/2017 (ΦΕΚ Α 107), η παρ. 2 του άνω άρθρου αντικαταστάθηκε ως εξής: «2. Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφονται στην περίπτωση γ' της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και το ελληνικό δημόσιο από το τέλος ύδρευσης, το τέλος αποχέτευσης, το τέλος χρήσεως υπονόμου και το ειδικό τέλος κύκλου νερού».

Από την ως άνω διάταξη του άρθρου 82 του ΒΔ 24/1958 προέκυπτε η σαφής και αδιαπραγμάτευτη βούληση του νομοθέτη να απαλλάξει από κάθε δημοτικό ή

κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά το ελληνικό Δημόσιο και να καταβάλλει μόνο το τέλος ύδρευσης. Η βούληση αυτή αποτυπώνεται και στην πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (1153/1991, 416/87, 595/84) με την οποία γίνεται δεκτό ότι η απαλλαγή που θεσπίζεται με το άρθρο 82 του β.δ., όπως αυτό αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 60 του ν. 1416/1984, υπέρ του ελληνικού Δημοσίου, αναφέρεται εν γένει στο νομικό πρόσωπο της Πολιτείας. Η μεταφορά των αρμοδιοτήτων ύδρευσης και αποχέτευσης, είτε σε δημοτικές ή διαδημοτικές επιχειρήσεις και συνδέσμους είτε σε εταιρείες που λειτουργούν υπό νομικό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου, ως ανώνυμες εταιρείες χάριν του δημοσίου συμφέροντος, δεν επηρεάζει τις απαλλαγές που καθιερώθηκαν υπέρ του Δημοσίου από οποιοδήποτε δημοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά, πλην του τέλους ύδρευσης με τη διάταξη του άρθρου 82 του ΒΔ 24/1958 και διατηρήθηκαν σε ισχύ με τις μεταγενέστερες ρυθμίσεις του άρθρου 60 του ν. 1416/1984 και του άρθρου 46 παρ. 2 του ν. 4301/2014 [βλ. Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4483/17 και Γνωμοδοτήσεις ΝΣΚ υπ' αριθμ. 118/2016 (περί απαλλαγής του ΥΠ.ΕΘ.Α. και των στρατιωτικών μονάδων από το τέλος χρήσης υπονόμου), 12/2017 (περί απαλλαγής από δημοτικά τέλη στρατιωτικών οικημάτων των Ενόπλων Δυνάμεων), 25/2003 (περί απαλλαγής από τέλη σύνδεσης με το αποχετευτικό δίκτυο των Δικαστικών Μεγάρων)]. Έτσι το Ελληνικό Δημόσιο απαλλάσσεται και από το ειδικό τέλος του 80% επί της αξίας του καταναλισκόμενου ύδατος του άρθρου 11 του Ν. 1069/1980, ανεξαρτήτως του εάν αυτό αποτελεί φόρο ή ανταποδοτικό τέλος, καθόσον υποχρεώνεται μόνο στην καταβολή του τέλους υδρεύσεως (βλ. Γνμδ ΝΣΚ 270/2003). Επιπλέον, γίνεται δεκτό, ότι εάν εκ του νόμου απαλλάσσεται της καταβολής τελών καθαριότητας και φωτισμού ο υπόχρεος καταναλωτής, όπως λ.χ. το Δημόσιο, υποχρέωση καταβολής των ως άνω τελών σε βάρος του κυρίου ή νομέα του ακινήτου δεν γεννάται (ΣτΕ 2342/2017 Νόμος).

ii. Κατά τη διάταξη του άρθρου 21 του δ/τος της 26.6/10.7.1944 Περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου, «ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής ορίζεται εις 6% ετησίως πλην εάν άλλως ωρίσθη δια συμβάσεως ή ειδικού νόμου. Ο ειρημένος τόκος άρχεται από της επιδόσεως της αγωγής». Το παραπάνω άρθρο 21 του δ/τος της 26.6/10.7.1994 διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, με το άρθρο 109 παρ. 2 του ΕισΝΑΚ, στο οποίο ορίζεται ότι «Εξακολουθούν να ισχύουν οι ειδικές διατάξεις που κανονίζουν διαφορετικά το

ποσοστό ή την έναρξη του τόκου ως προς τις οφειλές ή τις απαιτήσεις του δημοσίου, των δήμων, των κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου» και ως ειδικό, κατισχύει των διατάξεων του ΑΚ (ΑΠ 728/1980 ΝοΒ 1981.33). Επομένως, ο νόμιμος καθώς και ο τόκος υπερημερίας για κάθε οφειλή του Δημοσίου ορίζεται σε 6% ετησίως. Η ρύθμιση αυτή, θεσπισθείσα για λόγους δημόσιου συμφέροντος, συνδεδεμένους με την εκπλήρωση των σκοπών του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ και κατ' επέκταση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, έχει κριθεί ότι δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του ισχύοντος Συντάγματος, το άρθρο 6 παρ. 1 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης, της 4ης.11.1950 που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 και τις διατάξεις του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ίδιας Σύμβασης (ΑΕΔ 25/2012, ΟΛΑΠ 2/2014, ΟΛΑΠ 3/2006, ΑΠ 145/2006, Νόμος, ΑΠ 157/2011, Νόμος). Η έναρξη υπολογισμού του νόμιμου τόκου και του τόκου υπερημερίας αρχίζει από την επίδοση της αγωγής και όχι από την τυχόν εξώδικη όχλησή του ή την παρέλευση της δήλης ημέρας εκπληρώσεως της χρηματικής οφειλής (ΕφΑθ 1481/2001 ΕπισκΕμπΔ 2001.1087, ΕφΑθ 8334/2000 ΕΔΠολ 2003.327, ΕφΠειρ 840/1996 ΕλΔνη 1998.201, ΑΠ 779/1984 ΝοΒ 1985.608, ΑΠ 728/1980 ΝοΒ 1981.33).

Ακολούθως, το ισχύον ως ανωτέρω νόμιμο επιτόκιο για τις οφειλές του Δημοσίου, ύψους 6% ετησίως, εκτός του γεγονότος ότι κρίθηκε από τον νομοθέτη ιδιαίτερα υψηλό για τις υφιστάμενες δημοσιονομικές συνθήκες, λόγω του αμετάβλητου χαρακτήρα του, καθότι δεν προσαρμόζεται στο εκάστοτε χρηματοοικονομικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα τη σοβαρή επιβάρυνση του Κρατικού Προϋπολογισμού λαμβανομένου υπόψη και του ρυθμού απονομής δικαιοσύνης, **τροποποιήθηκε – μειώθηκε με τον ν. 4607/2019.**

Έτσι, με το **άρθρο 45 ν. 4607/2019** προβλέφθηκε ότι «1. Το ύψος του νόμιμου επιτοκίου και του επιτοκίου υπερημερίας κάθε οφειλής του Δημοσίου ισούται προς το επιτόκιο των πράξεων Κύριας Αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΜΡΟ), που ισχύει κατά την ημερομηνία άσκησης του ένδικου βοηθήματος, πλέον τριών (3,00) εκατοστιαίων μονάδων ετησίως. Το επιτόκιο του προηγούμενου εδαφίου δεν μεταβάλλεται, κατά το μέρος που αφορά το επιτόκιο των πράξεων Κύριας Αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΜΡΟ), πριν από την εκάστοτε σωρευτική μεταβολή αυτού κατά μία (1,00) εκατοστιαία μονάδα, με σχετική βάση υπολογισμού του το επιτόκιο που ισχύει κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Τα ανωτέρω δεν ισχύουν για: α) τις απαιτήσεις των

φορολογουμένων της παρ. 2 του άρθρου 53 του ν. 4174/2013 (Α' 170), β) τις περιπτώσεις όπου σε σύμβαση, στην οποία συμβάλλεται νόμιμα το Δημόσιο, έχει περιληφθεί ειδική πρόβλεψη σχετικά με το εφαρμοζόμενο επιτόκιο, γ) τις αξιώσεις ιδιωτών που στηρίζονται σε ειδικές και ευθέως εφαρμοζόμενες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, με τις οποίες έχει καθοριστεί, ρητά και ειδικά, ύψος επιτοκίου. Με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων αυτών, όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά ή παραπομπή στο ύψος του οφειλόμενου από το Δημόσιο νόμιμου επιτοκίου ή και του επιτοκίου υπερημερίας, νοείται το επιτόκιο του παρόντος. 2. Στην περίπτωση των ένδικων βοηθημάτων κατά του Δημοσίου, τόκος οφείλεται, σε κάθε περίπτωση, μόνο από την επίδοση των σχετικών δικογράφων από τον διάδικο στον Υπουργό Οικονομικών ή στο αρμόδιο όργανο του Δημοσίου ή της Αρχής που προβλέπεται από τον νόμο σε ειδικές κατηγορίες υποθέσεων. Ειδικές διατάξεις νόμου, οι οποίες προβλέπουν ρητά διαφορετικό χρόνο έναρξης της τοκοφορίας, εξακολουθούν να ισχύουν. 3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται και σε όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις, σε οποιοδήποτε βαθμό και στάδιο, για το μέρος κατά το οποίο οι αξιώσεις για τόκο ανάγονται και υπολογίζονται σε χρόνο μετά την πρώτη του επόμενου μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος.».

iii. Με τον ν. 4483/2017 «Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) - Ρυθμίσεις σχετικές με την οργάνωση, τη λειτουργία, τα οικονομικά και το προσωπικό των Ο.Τ.Α. - Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Εδαφικής Συνεργασίας - Μητρώο Πολιτών και άλλες διατάξεις», και ειδικότερα με το άρθρο 5 αντικαταστάθηκε το άρθρο 10 ν. 1069/1980 το οποίο πλέον ισχύει ως εξής: «1. Πόροι της επιχείρησης είναι: α) το ειδικό τέλος που προβλέπεται από το άρθρο 11, β) το τέλος σύνδεσης με το δίκτυο αποχέτευσης, γ) η δαπάνη διακλάδωσης και σύνδεσης προς τον αγωγό ύδρευσης και αποχέτευσης, δ) το τέλος σύνδεσης με το δίκτυο ύδρευσης, ε) το πάγιο τέλος για την κάλυψη μέρους του ελάχιστου κόστους λειτουργίας του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 10 του ν. 4071/2012 (Α' 85), στ) το τέλος χρήσης υπονόμου, ζ) το τέλος χρήσης δικτύων αποχέτευσης -ομβρίων, η) η αξία του νερού που καταναλώνεται, θ) η εγγύηση χρήσης υδρομετρητή, ι) το τέλος αντικατάστασης υδρομετρητή, ια) η δαπάνη μετατόπισης αγωγών διακλάδωσης και συνδέσεων ύδρευσης ή αποχέτευσης υδρομετρητών ή άλλων συναφών εργασιών, ιβ) οι συνεισφορές τρίτων για την

εκτέλεση κατά προτεραιότητα έργων, ιγ) χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, για τη μελέτη και κατασκευή έργων αρμοδιότητας της Δ.Ε.Υ.Α., ιδ) τα έσοδα από την περιουσία της επιχείρησης ή το τίμημα από την εκποίησή της, ιε) δάνεια, κληρονομίες, δωρεές και λοιπές επιχορηγήσεις. 2. Ο πόρος που προβλέπεται στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη μελέτη, κατασκευή, ανακατασκευή ή επέκταση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης, για την απόκτηση πάγιου εξοπλισμού ή την εξόφληση τοκοχρεωλυσίων από δάνεια. 3. Αν η δραστηριότητα της Δ.Ε.Υ.Α. επεκταθεί και στο αντικείμενο της τηλεθέρμανσης, στους πόρους της επιχείρησης περιλαμβάνονται: α) η χρέωση σύνδεσης με το δίκτυο τηλεθέρμανσης, β) τα εισπραττόμενα ποσά για τη δαπάνη της μετατόπισης αγωγών και συνδέσεων τηλεθέρμανσης, εναλλακτών ή άλλων συναφών εργασιών, γ) η αξία των καταναλισκόμενων θερμικών μονάδων, δ) οι συνεισφορές τρίτων για εκτέλεση έργων τηλεθέρμανσης κατά προτεραιότητα, ε) τα εισπραττόμενα ποσά για οποιαδήποτε απαραίτητη δαπάνη σχετική με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το νέο αντικείμενο της επιχείρησης. Τα παραπάνω εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις διευρύνσεως του αντικειμένου των επιχειρήσεων, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2. 4. Αν η δραστηριότητα της Δ.Ε.Υ.Α. επεκταθεί και στο αντικείμενο της μελέτης, κατασκευής, συντήρησης, εκμετάλλευσης, επίβλεψης, διοίκησης και λειτουργίας των δικτύων φυσικού αερίου, της άρδευσης, της εμφιάλωσης και εμπορίας του νερού και της διαχείρισης, αξιοποίησης και εμπορίας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στους πόρους της επιχείρησης περιλαμβάνονται κατά περίπτωση: α) το τέλος σύνδεσης με το δίκτυο φυσικού αερίου, β) τα εισπραττόμενα ποσά για τη δαπάνη μετατόπισης αγωγών και συνδέσεων του φυσικού αερίου ή άλλων εργασιών, γ) η αξία του καταναλισκόμενου φυσικού αερίου, δ) οι συνεισφορές τρίτων για εκτέλεση έργων φυσικού αερίου κατά προτεραιότητα, ε) τα εισπραττόμενα ποσά για οποιαδήποτε απαραίτητη δαπάνη σχετική με τις προσφερόμενες υπηρεσίες από τα νέα αντικείμενα της επιχείρησης, στ) τα έσοδα από την άρδευση, ζ) τα έσοδα από την εμπορία εμφιαλωμένου νερού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. 5. Οι διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 1069/1980 εφαρμόζονται αναλόγως για όλες τις περιπτώσεις διεύρυνσης του αντικειμένου της επιχείρησης, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2. **6. Στα τέλη και τις δαπάνες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο υπόκεινται όλα ανεξαιρέτως τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένου και του Ελληνικού Δημοσίου, καταργούμενης κάθε**

αντίθετης γενικής ή ειδικής διάταξης. Η παρ. 2 του άρθρου εικοστού δεύτερου του ν. 4411/2016 (Α` 142) διατηρείται σε ισχύ.».

Με το άρθρο 5 ν. 4483/2017 αντικαθίσταται το άρθρο 10 του ν. 1069/1980 και συμπεριλαμβάνονται, πλέον, στα έσοδα των Δ.Ε.Υ.Α. το τέλος χρήσης δικτύων αποχέτευσης και ομβρίων, το τέλος αντικατάστασης υδρομετρητή, καθώς και τα έσοδα από την άρδευση, στην περίπτωση που η Δ.Ε.Υ.Α. αναλαμβάνει και το αντικείμενο αυτό. Επίσης, δεδομένων των αμφισβητήσεων που έχουν κατά καιρούς παρατηρηθεί αναφορικά με την υποχρέωση και των φορέων του Δημοσίου να καταβάλουν το ειδικό τέλος 80 % για τη μελέτη, κατασκευή και επέκταση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης, η διάταξη ορίζει ρητά ότι οι φορείς αυτοί δεν απαλλάσσονται του τέλους αυτού.

Ακολούθως με το άρθρο 135 του ν. 4483/2017 με τίτλο «*Τροποποίηση άρθρου 82 του β.δ. 24.9/1958 περί απαλλαγών από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές*» ορίστηκε ότι « Η παρ. 2 του άρθρου 82 του β.δ. 24.9/1958, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής: **«2. Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφονται στην περίπτωση γ` της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και το ελληνικό δημόσιο από το τέλος ύδρευσης, το τέλος αποχέτευσης, το τέλος χρήσεως υπονόμου και το ειδικό τέλος κύκλου νερού.».**

Περί της ανωτέρω τροποποίησης, στην εισηγητική έκθεση του ν. 4483/2017 αναφέρεται ότι «Από τη διάταξη του άρθρου 82 του β.δ. 24.9- 20.10.1958 προκύπτει σαφής και αδιαπραγμάτευτη βούληση του νομοθέτη να απαλλάξει από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά το ελληνικό Δημόσιο και να καταβάλλει μόνο το τέλος ύδρευσης. Η βούληση αυτή αποτυπώνεται και στην πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με την οποία γίνεται δεκτό ότι η απαλλαγή που θεσπίζεται με το άρθρο 82 του β.δ., όπως αυτό αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 60 του ν. 1416/1984, υπέρ του ελληνικού Δημοσίου, αναφέρεται εν γένει στο νομικό πρόσωπο της Πολιτείας. Ωστόσο, εν έτει 1958, όπου δημοσιεύθηκε το ανωτέρω βασιλικό διάταγμα, δεν υπήρχαν μονάδες επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών υγρών λυμάτων, παρά μόνο υπόνομοι και βόθροι, ενώ ήδη σήμερα με τη συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού και τη βιομηχανική ανάπτυξη που μεσολάβησε τις προηγούμενες

δεκαετίες, οι μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων όχι μόνον δέχονται τεράστιο όγκο αποβλήτων που προέρχονται από αστικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, αλλά και είναι υποχρεωτική η κατασκευή και λειτουργία τους, σύμφωνα με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Πρόσθετα, οι μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, που το μέγεθός τους και η δαπάνη κατασκευής και λειτουργίας τους εξαρτώνται και από τον όγκο των υγρών λυμάτων του αστικού συγκροτήματος που εξυπηρετούν, κρίνεται απαραίτητο να εκσυγχρονίζονται διαρκώς, όχι μόνον για την πληρέστερη προστασία του περιβάλλοντος αλλά και για λόγους εξοικονόμησης ενέργειας, με αποτέλεσμα την υποχρέωση εξασφάλισης των αναγκαίων, προς τούτο, πόρων. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητο το ελληνικό Δημόσιο να μην απαλλάσσεται ούτε από τα σχετιζόμενα με την αποχέτευση τέλη, ήτοι το ίδιο το τέλος αποχέτευσης, το τέλος χρήσεως υπονόμου και το ειδικό τέλος κύκλου νερού, δεδομένου ότι αυτά αφορούν στη λειτουργία και στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών λυμάτων και όχι απλά στη χρήση των υπονόμων.»

III. Επί του ερωτήματος

Σύμφωνα με το άρθρο 82 του Β.Δ. 24/1958 «περί των προσόδων δήμων και κοινοτήτων» (ΦΕΚ Α'171), όπως αυτό ίσχυσε μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 60 του Ν. 1416/1984 (ΦΕΚ Α' 18) αλλά και της τροποποίησης αυτού με το άρθρο 135 ν. 4483/2017 προκύπτει ευθέως η πάγια βούληση του νομοθέτη στην μη απαλλαγή του Ελληνικού Δημοσίου από τα τέλη ύδρευσης (βλ. ΠΠΡΤΡΙΚ 24/2020, ΣτΕ 1153/1991, 416/87, 595/84). Λόγω αλλαγής των πραγματικών συνθηκών και αναγκών στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της επεξεργασίας λυμάτων και αποχέτευσης, με το άρθρο 135 ν. 4483/2017 το ελληνικό Δημόσιο κατέστη υπόχρεο στην καταβολή πάσης φύσεως τελών που σχετίζονται με την αποχέτευση ήτοι το ίδιο το τέλος αποχέτευσης, το τέλος χρήσεως υπονόμου και το ειδικό τέλος κύκλου νερού. Η αυτή υποχρέωση εισήχθη και με το άρθρο 5 ν. 4483/2017 που τροποποίησε το άρθρο 10 ν. 1069/1980.

Από το πλέγμα των ως άνω τροποποιήσεων, συνάγεται ότι ο Φάρος ... και η αρμόδια Υπηρεσία Φάρων υπαγόμενη στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού είναι υπόχρεη καταβολής των τελών που προβλέπονται στο άρθρο 10 ν. 1069/1980, και

στις τυχόν προσαυξήσεις (πρόστιμα) εκπροθέσμου καταβολής οι οποίες έχουν παρεπόμενο του βασικού χρέους χαρακτήρα (βλ. Απ. Γέροντα-Αθ. Ψάλτη, *Ερμηνεία Κ.Ε.Δ.Ε.*, σελ. 227).

Στο πλαίσιο αυτό, οι διατάξεις του άρθρου 45 παρ. 4607/2019 δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην επίλυση του τεθέντος ζητήματος, καθότι αφορούν σε διαφορετικό ζήτημα, ήτοι την τοκοφορία των οφειλών του Δημοσίου που αρχίζει από την επίδοση του δικογράφου του ενδίκου βοηθήματος από τον διάδικο, και όχι στην υποχρέωση καταβολής των οικείων τελών (κύρια οφειλή) και προσαυξήσεων (πρόστιμων) εκπροθέσμου καταβολής.

Αθήνα, 3-11-2022

Οι γνωμοδοτούντες δικηγόροι

Σβεtlάνα (Ζέτα) Ζυγούρη

Πάνος Ζυγούρης

